

แนวทางการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

GUIDELINES FOR DEVELOPING STUDENT TEACHERS' EMPATHY AT VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY UNDER THE ROYAL PATRONAGE

เมษา นวลศรี^{1*} และกุลชาติ พันธุ์วรกุล¹

Mesa Nuansri^{1*} and Kullachat Pantuworakul¹

Received : 13 January 2025

Revised : 6 March 2025

Accepted : 17 March 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2) เปรียบเทียบความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครู จำแนกตามเพศ และกลุ่มสาขาวิชา และ (3) เสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครู กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 170 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับเท่ากับ 0.985 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติเชิงสรุปอ้างอิง ได้แก่ การทดสอบทีสำหรับสองกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า (1) นักศึกษาครูมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.56, SD = 0.61$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.60, SD = 0.66$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการรู้จักส่งเสริมผู้อื่น ($M = 3.51, SD = 0.67$) (2) นักศึกษาครูมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นไม่แตกต่างกันตามเพศ และ กลุ่มสาขาวิชา และ (3) แนวทางในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครู สรุปได้แนวทาง 5 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) การฝึกฝนทักษะการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 2) การส่งเสริมความรู้สึกร่วม 3) การพัฒนาและฝึกฝนทักษะการฟังอย่างมีคุณภาพ 4) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นการร่วมมือและการสนับสนุน และ 5) การส่งเสริมการฝึกทักษะการช่วยเหลือและการแสดงออกอย่างเห็นอกเห็นใจ

คำสำคัญ: ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น / นักศึกษาครู / มหาวิทยาลัยราชภัฏ

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹ Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

* Corresponding Author's E-mail: mesa@vru.ac.th

ABSTRACT

This survey research aims to: (1) examine the level of empathy among student teachers at Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, (2) compare empathy levels based on gender and fields of study, and (3) propose suitable approaches for developing empathy in student teachers. The sample consisted of 170 student teachers selected using stratified random sampling. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire with a Cronbach's alpha reliability coefficient of 0.985. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. Inferential statistics, specifically t-test for independent samples. Qualitative data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that: (1) The overall empathy level of student teachers was high ($M = 3.56$, $SD = 0.61$). When considering individual aspects, all were rated at a high level. The highest mean was for "awareness of group perspectives" ($M = 3.60$, $SD = 0.66$), while the lowest was for "promoting others" ($M = 3.51$, $SD = 0.67$). (2) There were no significant differences in empathy levels based on gender or fields of study. (3) Five main approaches for developing empathy in student teachers were identified: (1) practicing skills to perceive and understand others' feelings, (2) enhancing shared emotional experiences, (3) developing and refining active listening skills, (4) creating collaborative and supportive learning environments, and (5) promoting skills in helping others and expressing empathy effectively.

Keywords: Empathy / Student Teacher / Rajabhat University

บทนำ

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) ถือเป็นหนึ่งในคุณลักษณะที่สำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคม การเห็นอกเห็นใจผู้อื่นทำให้สามารถเข้าใจและปรองดองกับคนอื่นได้ และเป็นวิธีที่ช่วยให้เราตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม หากเราเข้าใจผู้อื่น เราก็สามารถควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตัวเอง จะช่วยให้เราผ่านสถานการณ์ตึงเครียดได้ ช่วยเหลือผู้อื่นได้มากขึ้น ไม่เพียงแต่เราจะทำความเข้าใจอารมณ์ของคนอื่น เรายังสามารถเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับเขา และอยากยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือคนอื่นให้ผ่านพ้นสถานการณ์นั้นด้วย (มูลนิธิยุวพัฒน์, 2566) โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษาที่ผู้สอนต้องสามารถเข้าใจและตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุณลักษณะความเห็นอกเห็นใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจไม่เพียงแต่จะช่วยให้ผู้สอนสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อความสามารถในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการเข้าใจในความต้องการของนักเรียนในแต่ละบุคคล ดังที่ สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอ

ภาคทางการศึกษา (2565) ได้สรุปความสำคัญของการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) กับบาทของครู ซึ่งมีความสำคัญใน 3 มิติ ได้แก่ มิติแรก หากผู้สอนไม่เข้าใจบริบทของผู้เรียนก็จะวางแผนการเรียนการสอนตามมุมมองของผู้สอนเพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน เช่น เมื่อผู้เรียนต้องเรียนผ่านสถานการณ์โควิด-19 ที่สิ่งแวดล้อมรอบบ้าน รวมถึงความรู้สึกไม่เหมือนอยู่ที่โรงเรียน จึงต้องมีวิธีการจัดการเรียนการสอนและวิธีการสื่อสารกับผู้เรียนที่ไม่ได้อยู่ใกล้ ๆ ไม่ได้มีการสัมผัสที่แตกต่างกันออกไป การที่การเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเข้ามามีบทบาท ก็มีผลทำให้ผู้สอนเข้าใจในความรู้สึกของผู้เรียน และนี่ภาพออกว่า ผู้เรียนน่าจะต้องการอะไร มิติที่ 2 ทำให้ผู้สอนสื่อสารกับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะการใช้คำพูดที่สะท้อนว่าเรามีการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นก็สำคัญ บางครั้งผู้สอนอาจพูดในประเด็นที่สร้างความกระทบกระเทือนจิตใจให้แก่ผู้เรียนหรืออาจพูดในสิ่งที่ไปไม่ได้ในบริบทของผู้เรียน เช่น “ทำไมเธอถึงไม่ตั้งใจฟังเลย” โดยที่บริบทของผู้เรียนอาจไม่มีลำโพงขยายเสียงหรือเสียงนอกบ้านดังมาก ๆ การที่เราไปตัดสินเลยว่าเขาไม่ได้ตั้งใจฟัง นั่นอาจหมายถึงว่า เรายังไม่ได้เอาตัวเองเข้าไปในมุมมองของเขาและปัญหาที่แท้จริงก็จะไม่ถูกแก้ไขมิติสุดท้าย การมีการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ทำให้เราสร้างความสัมพันธ์หรือความเข้าใจอันดีระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนได้ เพราะผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์หรือรู้สึกดีกับผู้สอน การที่ผู้สอนพูดแล้วแสดงออกว่าเข้าใจผู้เรียน ผู้เรียนก็จะรู้สึกอยากเปิดใจให้กับผู้สอน เมื่อเขามีปัญหาก็ก้าวที่จะเข้ามาปรึกษาจนเกิดความรู้สึกไว้วางใจและเห็นผู้สอนเป็นที่พึ่งพิงในยามทุกข์

การศึกษาความเห็นอกเห็นใจในกลุ่มนักศึกษาครูเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เนื่องจากนักศึกษาครูจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารและเข้าใจนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ความเห็นอกเห็นใจสามารถช่วยให้นักศึกษาครูเรียนรู้การตอบสนองต่ออารมณ์และความรู้สึกของนักเรียนได้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการสอนในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและอารมณ์ การมีความเห็นอกเห็นใจจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคลและช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในห้องเรียน โดยเฉพาะวิชาชีพครู เนื่องจากการทำงานในฐานะครูต้องมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนโดยตรง ซึ่งนักเรียนแต่ละคนนั้นย่อมมาจากครอบครัวที่มีความแตกต่างกันที่ต้องมาอยู่รวมกันเป็นสังคมในโรงเรียนและอาจทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ให้ครูต้องช่วยเหลือ ชี้แนะ ให้คำปรึกษา และตักเตือนอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนระดับปฐมวัยไปจนถึงนักเรียนระดับมัธยมศึกษาก็ตาม ดังเช่นที่ กนกพิชญ์ อุ่นคง (2567) ได้อธิบายถึงบทบาทของครูกับความเห็นอกเห็นใจไว้ว่า การสร้างความเห็นอกเห็นใจในโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญ คือครูควรมีความเข้าใจ เข้าใจ เห็นอกเห็นใจ ซึ่งครูต้องเข้าใจทั้งผู้ปกครองและเด็กเป็นพื้นฐานก่อน เวลาที่เด็กเขามีปัญหาหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ครูต้องเป็นคนที่เปิดใจ เป็นกลาง และคอยประสานทุกฝ่ายเพื่อแก้ปัญหา ดังนั้น ครูต้องมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ดังที่ ปทิตตา เตจจะวัน และณัฐกานต์ ประจัญบาน (2567) ได้อธิบายเหตุผลที่ครูต้องมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เนื่องจาก ครูต้องประสานระหว่างพ่อแม่กับลูก นักเรียนกับโรงเรียน และถ้าครูเข้าใจก็จะทำให้ทำงานได้ง่ายขึ้น เพราะถ้าเราเห็นอกเห็นใจคนอื่นก่อน ความแรงของเด็กและผู้ปกครองที่ส่งต่อมาถึงครูก็ถูกจะลดทอนลง เพราะเขาจะรู้สึกว่าเราเข้าใจเขา นอกจากนี้ การสร้างความเห็นอกเห็นใจให้กับครูผู้สอนมีต่อนักเรียนแล้ว การมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของครูกับเพื่อนร่วมงานก็ถือเป็นเรื่องที่สำคัญ จะทำให้ครูผู้สอนสามารถเข้าใจและมีความปรองดองซึ่งกันและกัน ช่วยให้เราสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ

ที่เกิดขึ้นขณะทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมอารมณ์ให้ผ่านสถานการณ์ที่มีความตึงเครียดขณะทำงานร่วมกันได้ และทำความเข้าใจในความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างการทำงาน เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งพบว่า Goleman (1998) ได้ให้ความหมายและกล่าวถึงองค์ประกอบของความเห็นอกเห็นใจไว้ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเข้าใจผู้อื่น 2) การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น 3) การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ 4) การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น และ 5) การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีร์พัทธ์ วงศ์คุ้มสิน (2564); ลิขิต เหมงามูล (2564); และ ปทิตตา เตจจะวัน และณัฐกานต์ ประจัญบาน (2567) ที่ได้นำแนวคิดของ Goleman (1998) มาใช้ในการแบ่งองค์ประกอบของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักวิชาการต่าง ๆ ได้ยอมรับแนวคิดดังกล่าวมาใช้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งมีครอบคลุมตัวแปรความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ยึดองค์ประกอบดังกล่าวมาใช้ในการวิจัยเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมีทักษะที่เหมาะสมในการสอนนักเรียนในอนาคตด้วยเหตุนี้ การศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นในนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยจึงเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง และที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาระดับของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครู โดยเฉพาะนักศึกษาครูกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งเป็นสถาบันการผลิตครูที่สำคัญของประเทศ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ทั้งนี้ สารสนเทศที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบระดับของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมนักศึกษาครูให้มีคุณลักษณะสำคัญดังกล่าวสูงขึ้นต่อไป และผลิตบัณฑิตครูที่มีคุณภาพสู่สถานศึกษาทั่วประเทศ อีกทั้ง ผู้วิจัยเชื่อว่า หากนักศึกษาครูมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สูงแล้ว น่าจะมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามเพศ และกลุ่มสาขาวิชา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเชิงปริมาณ

ประชากร คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 312 คน จำนวน 7 สาขาวิชา (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จำนวน 170 คน โดยผู้วิจัย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*power กำหนดขนาดอิทธิพลในระดับปานกลางเท่ากับ 0.50 อำนาจการทดสอบเท่ากับ 0.80 และระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่มเท่ากับ 0.05 เบื้องต้น ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 152 คน แต่เพื่อชดเชยข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 170 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้สาขาวิชาเป็นตัวแบ่ง

การศึกษาเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษากลับเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง และกำหนดคุณสมบัติ คือ 1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านการศึกษา และมีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป 2) มีประสบการณ์ในการสอนระดับปริญญาตรีในคณะครุศาสตร์อย่างน้อย 10 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 1 ชุด ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (5-point Likert scale) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเข้าใจผู้อื่น 2) การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น 3) การมีจิตใจให้บริการช่วยเหลือ 4) การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น และ 5) การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม โดยมีข้อคำถามด้านละ 4 ข้อ รวมทั้งสิ้น 20 ข้อ มีผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1. ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามเชิงปฏิบัติการกับข้อรายการแล้วคำนวณหาค่า Index of Objective - Item of Congruence: IOC โดยมีเกณฑ์พิจารณาข้อรายการที่มีคุณภาพและใช้ได้ คือ จะต้องมียาค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556) ซึ่งจากการวิเคราะห์ พบว่า ข้อรายการแต่ละข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 - 1.00 ซึ่งถือได้ว่าแบบสอบถาม มีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาทุกข้อ

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่า ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.985 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงในระดับสูงมาก และเมื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยงรายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้าน มีความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.804 - 0.959 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 (Nunnally, 1967) ซึ่งแสดงว่าเครื่องมือมีคุณภาพด้านความเที่ยง

3. ผลการคำนวณหาความสัมพันธ์แบบ Corrected Item-Total Correlation ซึ่งเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อรายการนั้น ๆ กับทั้งฉบับ เพื่อใช้พิจารณาคัดเลือกข้อรายการบางข้อที่ไม่มีคุณภาพออก โดยมีเกณฑ์พิจารณาข้อที่มีคุณภาพคือ มีค่ามากกว่า 0.30 (Nunnally & Bernstein, 1994; Cristobal, Flavián & Guinaliu, 2007) ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า ทุกข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.490 - 0.854 ดังนั้น ข้อรายการทุกข้อมีคุณภาพสามารถใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงได้

การศึกษาเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวทางการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครู จำนวน 1 ชุด โดยแนวทางการสนทนากลุ่มมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะอย่างอิสระและกว้างขวาง โดยแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่างโดยให้ทำแบบถามผ่าน Google Form ด้วยระบบออนไลน์ โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 15 วัน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 2 - 16 ธันวาคม 2567 หลังจากนั้นผู้วิจัย จะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากตัวอย่างกลับคืนมาทั้งหมด จำนวน 170 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 186 คน โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 74.71 มีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ในระดับกลาง (เกรดเฉลี่ยสะสมในช่วง 3.01 - 3.50) มากที่สุด จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 45.88 และส่วนใหญ่เรียนอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาทางด้านศิลปศาสตร์ จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 64.71

การศึกษาเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ผ่านระบบออนไลน์ โดยนัดหมายเวลาที่สะดวกตรงกัน โดยใช้เวลาจำนวน 2 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. การวิเคราะห์ระดับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้เกณฑ์การแปลผลคะแนนเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.50 หมายถึง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51-2.50 หมายถึง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51-3.50 หมายถึง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-4.50 หมายถึง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายถึง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอยู่ในระดับมากที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามเพศ และกลุ่มสาขาวิชา (แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ วิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์) โดยใช้สถิติทดสอบที่แบบสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for independent samples)

4. วิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเห็นอกเห็นใจของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยภาพรวม ($n = 170$)

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy)	M	SD	ระดับ ความเห็นอก เห็นใจผู้อื่น
1) การเข้าใจผู้อื่น	3.57	0.51	มาก
2) การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น	3.51	0.67	มาก
3) การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ	3.58	0.70	มาก
4) การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น	3.52	0.67	มาก
5) การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม	3.60	0.66	มาก
รวม	3.56	0.61	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.56, SD = 0.61$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.60, SD = 0.66$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ ($M = 3.58, SD = 0.70$) ด้านการเข้าใจผู้อื่น ($M = 3.57, SD = 0.51$) และ การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น ($M = 3.52, SD = 0.60$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการรู้จักส่งเสริมผู้อื่น ($M = 3.51, SD = 0.67$)

1. ผลการเปรียบเทียบความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามเพศ และกลุ่มสาขาวิชา

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามเพศ ($n = 170$)

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (empathy)	เพศ	M	SD	t	p
1) การเข้าใจผู้อื่น	ชาย	3.59	0.44	.376	.707
	หญิง	3.56	0.53		
2) การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น	ชาย	3.57	0.61	.658	.511
	หญิง	3.49	0.69		
3) การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ	ชาย	3.62	0.64	.319	.750
	หญิง	3.58	0.72		
4) การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น	ชาย	3.58	0.61	.669	.504
	หญิง	3.50	0.69		
5) การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม	ชาย	3.63	0.61	.554	.580
	หญิง	3.57	0.68		
รวม	ชาย	3.60	0.54	.549	.584
	หญิง	3.54	0.63		

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามเพศ พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้าน นักศึกษาคณะมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาที่เรียน (n = 170)

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	กลุ่มสาขาวิชา	M	SD	t	P
1) การเข้าใจผู้อื่น	วิทย์	3.55	0.46	-.332	.740
	ศิลป์	3.58	0.54		
2) การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น	วิทย์	3.50	0.60	-.169	.866
	ศิลป์	3.52	0.71		
3) การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ	วิทย์	3.57	0.65	-.300	.765
	ศิลป์	3.60	0.73		
4) การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น	วิทย์	3.52	0.60	-.018	.986
	ศิลป์	3.52	0.71		
5) การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม	วิทย์	3.56	0.62	-.331	.741
	ศิลป์	3.60	0.69		
รวม	วิทย์	3.54	0.54	-.237	.813
	ศิลป์	3.56	0.65		

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาที่เรียน ได้แก่ สาขาทางด้านวิทยาศาสตร์ และสาขาทางด้านศิลปศาสตร์ พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้าน นักศึกษาคูมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา จำนวน 5 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สรุปได้แนวทาง 5 แนวทางหลัก ได้แก่

1. การฝึกฝนทักษะการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Cognitive Empathy)

การส่งเสริมให้นักศึกษาคูฝึกฝนการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นผ่านกิจกรรมที่กระตุ้นการคิดและการมองเห็นมุมมองของผู้อื่น เช่น การทำกิจกรรมที่ต้องถ่ายทอดความคิดเห็นจากมุมมองของนักเรียนหรือบุคคลอื่น เพื่อให้สามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีขึ้น

“...การที่นักศึกษาคูได้มีโอกาสฝึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การพิจารณา มุมมองของนักเรียน จะช่วยให้พวกเขาเข้าใจความรู้สึกและความคิดของผู้อื่นได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการเป็นครู...”

ผู้ทรงคุณวุฒิ 1

2. การส่งเสริมความรู้สึกร่วม (Emotional Empathy)

การจัดกิจกรรมที่สร้างสถานการณ์จำลองให้กับนักศึกษาครูเพื่อให้สามารถสัมผัสและรู้สึกถึงอารมณ์ของผู้อื่น เช่น การให้ตัวอย่างสถานการณ์ที่นักศึกษาครูต้องแสดงอารมณ์ร่วมกับนักเรียนที่มีความเครียดหรือปัญหาทางอารมณ์ ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาครูมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่ออารมณ์ของผู้อื่น

“...การสร้างสถานการณ์จำลองที่นักศึกษาครูสามารถแสดงออกในอารมณ์ร่วม เช่น การทำกิจกรรมที่ต้องใช้การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ ทำให้พวกเขาสามารถเข้าใจและรู้สึกถึงความทุกข์หรือความยินดีของผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น...”

ผู้ทรงคุณวุฒิ 3

3. การพัฒนาและฝึกฝนทักษะการฟังอย่างมีคุณภาพ (Active Listening)

ควรฝึกทักษะการฟังอย่างตั้งใจและใส่ใจ ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาครูสามารถรับฟังความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้อื่นอย่างมีคุณภาพ ทำให้การตอบสนองมีความแม่นยำและเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน

“...การฝึกฟังอย่างตั้งใจและใส่ใจเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการฟังอย่างมีคุณภาพทำให้เราเข้าใจความต้องการของผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น และช่วยในการตอบสนองที่เหมาะสม...”

ผู้ทรงคุณวุฒิ 4

4. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นการร่วมมือและการสนับสนุน (Collaborative Learning)

การส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันในลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาครูได้มีโอกาสทำงานร่วมกับเพื่อนและได้รับการสนับสนุนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์การเรียนรู้

“...การเรียนรู้ร่วมกันในทีมช่วยกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจในกลุ่มนักศึกษาครูได้อย่างดี...”

ผู้ทรงคุณวุฒิ 2

5. การส่งเสริมการฝึกทักษะการช่วยเหลือและการแสดงออกอย่างเห็นอกเห็นใจ (Compassionate Action)

การส่งเสริมให้นักศึกษาครูฝึกทักษะการแสดงออกด้วยการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมเมื่อเห็นความต้องการของผู้อื่น เช่น การให้คำแนะนำ การสนับสนุน และการแสดงความห่วงใยในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้การแสดงความเห็นอกเห็นใจเป็นรูปธรรม

“...นักศึกษาต้องคิดสร้างสรรค์เป็น ต้องให้เขาได้ฝึกคิดนอกกรอบบ้าง เพื่อจะได้นำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และสามารถช่วยหาทางแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

ผู้ทรงคุณวุฒิ 5

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับลิติต เหง้ามูล (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาสาขาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งได้นำแนวคิดทฤษฎีของ Goleman มาใช้เป็นองค์ประกอบในการศึกษาตัวแปรความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การเข้าใจผู้อื่น การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาสาขาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอยู่ในระดับมาก ซึ่งให้ผลการวิจัยในทิศทางเดียวกัน และจากผลการวิจัยที่พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยของทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่มมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งผลการวิจัยนี้ สะท้อนถึงความสามารถของนักศึกษาครูในการรับฟังและเข้าใจมุมมองของผู้อื่น ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเห็นอกเห็นใจ การรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน นักศึกษาครูที่มีทักษะนี้สามารถนำความคิดเห็นจากผู้อื่นมาปรับใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน การรับฟังไม่เพียงแต่ช่วยให้เข้าใจผู้อื่นเท่านั้น แต่ยังช่วยให้สามารถตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้นในบริบทต่าง ๆ เช่น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สถาปนวิวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2565) ที่ได้อธิบายว่า การฟัง เป็นการแสดงออกที่สื่อถึงความใส่ใจที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้บอกเล่าเรื่องราว ไม่ใช่แค่เนื้อหา แต่รวมถึงอารมณ์ ความรู้สึกและมุมมองของนักเรียน ซึ่งครอบคลุมทั้งอวัจนภาษาและวัจนภาษา ในระหว่างการฟังครูจะต้องฟังทั้งภาษาพูด ภาษาท่าทาง และส่งเสริมให้นักเรียนเล่าเรื่องราวได้อย่างอิสระ ครูจะต้องมีท่าที่ตอบสนองที่เหมาะสม ทั้งภาษาพูดและภาษากาย ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่า การฟังและตระหนักถึงความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นทักษะที่สำคัญในการสร้างการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของนักเรียน ในกระบวนการเรียนการสอน ในขณะที่ด้านการรู้จักส่งเสริมผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักศึกษาครูอาจยังไม่ค่อยมีทักษะในการส่งเสริมผู้อื่นในบางสถานการณ์ เช่น การให้คำแนะนำที่เหมาะสม การให้กำลังใจ หรือการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการเป็นครูที่มีความเห็นอกเห็นใจ อาจแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะในด้านนี้ให้มากขึ้น การส่งเสริมผู้อื่นเป็นการสนับสนุนให้ผู้อื่นสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มที่และมีโอกาสเติบโตในด้านต่าง ๆ ทั้งในเรื่องความสามารถทางวิชาการและด้านจิตใจ นักศึกษาครูที่รู้จักส่งเสริมผู้อื่นจะสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้ออาทรและช่วยพัฒนานักเรียนให้สามารถประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับอิชยา จินะกาญจน์ และชุลีวัลย์ รักษาภักดี (2566) ที่กล่าวถึงเทคนิคการสร้างการเห็นอกเห็นใจในสถาบันการศึกษา โดยควรสร้างบรรยากาศในสถาบันการศึกษา ทั้งในและนอกห้องเรียน ให้มีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เกี่ยวกับอารมณ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเห็นอกเห็นใจ การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักเข้าใจตนเองและผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก การเป็นผู้ฟังที่ดี เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุล

2. จากผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นไม่แตกต่างกันเมื่อวิเคราะห์จำแนกตามเพศ และกลุ่มสาขาวิชา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากตลอดระยะเวลา 4 ปี ที่นักศึกษาได้ศึกษาอยู่ในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ นักศึกษาได้เรียนภายใต้หลักสูตรเดียวกันแต่อาจต่างกันในเรื่องวิชาเอก ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวได้ถูกพัฒนาอย่างเข้มข้นจนผ่านการรับรองจากคุรุสภาซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพ อีกทั้งนักศึกษาครูได้ผ่านการอบรมจริยธรรมและหลักสูตรเสริมความเป็นครูอย่างต่อเนื่อง ทำให้จิตวิญญาณความเป็นครูในระดับหนึ่ง ซึ่งความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นคุณลักษณะทางจิตใจที่อาจถูกพัฒนามาร่วมกับความเป็นครูที่ถูกบ่มเพาะ อีกทั้งการพัฒนาที่ผ่านมามีการพัฒนาไปทั้งระบบทั้งนักศึกษาเพศชายและหญิง และทุกสาขาวิชา ดังนั้น จึงอาจสนับสนุนผลการวิจัยดังกล่าวนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลิขิต เหมงามูล (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของ นักศึกษาศาสาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่มีเพศระดับชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอาสาที่ต่างกัน มีความเห็นอกเห็นใจไม่แตกต่างกัน

3. จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สรุปได้แนวทาง 5 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) การฝึกฝนทักษะการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 2) การส่งเสริมความรู้สึกร่วม 3) การพัฒนาและฝึกฝนทักษะการฟังอย่างมีคุณภาพ 4) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นการร่วมมือและการสนับสนุน และ 5) การส่งเสริมการฝึกทักษะการช่วยเหลือและการแสดงออกอย่างเห็นอกเห็นใจ ซึ่ง แนวทาง การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจที่ได้นี้ จะเป็นส่วนสำคัญในการเตรียมความพร้อมของ นักศึกษาครูสู่การเป็นครูมืออาชีพในอนาคต การฝึกฝนทักษะการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ช่วยให้นักศึกษาครูสามารถตอบสนองต่อความต้องการทางอารมณ์และจิตใจของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม การส่งเสริมความรู้สึกร่วมทำให้นักศึกษาครูสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและไว้วางใจกับ ผู้เรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ทักษะการฟังอย่างมีคุณภาพช่วยให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนได้อย่างลึกซึ้ง การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นการร่วมมือเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาครูมีทักษะการทำงานเป็นทีมและการบริหารชั้นเรียน ในขณะที่การฝึกทักษะการช่วยเหลือและการแสดงออกอย่างเห็นอกเห็นใจจะช่วยพัฒนาความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบในบทบาทของครู ดังนั้น แนวทางเหล่านี้ จึงเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างครูมืออาชีพที่พร้อมทั้งด้านวิชาการและจิตวิญญาณของความเป็นครู ซึ่งสอดคล้องกับ Thompson (2003) ที่กล่าวว่า การฟังด้วยความเห็นอกเห็นใจ เป็นเทคนิคที่ใช้ ในการทำความเข้าใจความรู้สึกจากคำพูด เป็นทักษะที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ สนใจฟังผู้พูดและ รู้ว่าผู้อื่นมีความรู้สึกอย่างไรแล้วตอบสนองอย่างเหมาะสม ก่อนที่จะแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อบุคคลนั้น และสอดคล้องกับ ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน (2564) ที่ได้อธิบายว่า การพัฒนานักศึกษาโดยใช้ เทคนิคการฟังด้วยความเห็นอกเห็นใจ เทคนิคการแสดงความเห็นอกเห็นใจ และเทคนิคการอธิบาย ความรู้สึกและเห็นใจ รวมไปถึงฝึกให้สมาชิกกลุ่มได้รู้จักใช้เทคนิคดังกล่าวกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม ทำให้สมาชิกสามารถรับรู้ เข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และความต้องการของบุคคล และตระหนักถึงความสำคัญในการเข้าใจผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษาครูมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่หากพิจารณาคะแนนเฉลี่ย พบว่า อยู่ในระดับมากที่ค่อนข้างมาทางระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.56) เกินระดับปานกลางมาเพียงเล็กน้อย ดังนั้น ยังมีช่องว่างที่จะสามารถพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นให้กับนักศึกษาครูได้อีก โดยควรเริ่มต้นจากการฝึกฝนทักษะการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งสามารถดำเนินการผ่านกิจกรรมในชั้นเรียน เช่น การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์สมมติ การอภิปรายกลุ่ม และกิจกรรมเสริมอื่น ๆ เช่น การจัดโครงการอบรมหรือทำ workshop ที่เกี่ยวข้อง

2. จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยแล้ว นักศึกษาครูมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นด้านการรู้จักส่งเสริมผู้อื่นน้อยที่สุด เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ทางคณะครุศาสตร์ ควรพิจารณานำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมหรือโครงการที่เน้นการส่งเสริมทักษะนี้ เช่น การจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์จริง การสร้างกลุ่มทำงานที่เน้นการให้กำลังใจและช่วยเหลือกัน หรือการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับความเป็นผู้นำที่เห็นอกเห็นใจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมนักศึกษาครูความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ด้านการรู้จักส่งเสริมผู้อื่นน้อยที่สุด ดังนั้น หากมีการศึกษาวิจัยในโอกาสต่อไป ควรมุ่งศึกษาศึกษาในรายละเอียดเกี่ยวกับด้านการรู้จักส่งเสริมผู้อื่นน้อยเป็นพิเศษ เพื่อให้ได้สารสนเทศเชิงลึกด้วยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ อันจะเป็นประโยชน์สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นให้กับนักศึกษาครูต่อไป

2. ควรนำสารสนเทศพื้นฐานที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ ไปต่อยอดศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมและใช้ได้กับบริบทจริง หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อจะได้ทราบปัจจัยที่สำคัญ เพื่อนำมาใช้พัฒนานักศึกษาครูต่อไป

3. งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้น ในโอกาสต่อไปควรมีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และดำเนินการวิจัยในรูปแบบของงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) มีลักษณะเป็นตัวแปรแฝงทางจิตวิทยาที่ค่อนข้างมีความซับซ้อน อีกทั้ง ผลการศึกษาอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ตามสิ่งเร้าจากสภาพแวดล้อมหรือระยะเวลาที่ผ่านไป ดังนั้น การศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องจึงอาจนำมาซึ่งผลการวิจัยที่แม่นยำมากยิ่งขึ้น

4. ควรดำเนินการวิจัยเพื่อประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมหรือกิจกรรมที่ออกแบบมาเพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจ เช่น การเรียนรู้แบบสวมบทบาท (role-playing) การอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือ การเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา โดยเน้นศึกษาว่ากิจกรรมเหล่านี้สามารถเพิ่มระดับความเห็นอกเห็นใจในนักศึกษาครูได้อย่างไร และมีผลต่อการพัฒนาทักษะการสนทนาอย่างไรบ้าง

5. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้เทคโนโลยี เช่น การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ หรือ การใช้สื่อโซเชียลมีเดียต่อการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจของนักศึกษาครู เพื่อให้ทราบว่าเทคโนโลยีมีบทบาทช่วยส่งเสริม หรือ เป็นอุปสรรคในการพัฒนาทักษะด้านนี้ และหาแนวทางใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุดในกระบวนการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

- กนกพิชญ์ อุ่นคง. (2567). ให้เด็กลอง “สวมรองเท้าของคนอื่น” วิธีเติมเต็ม Empathy ในห้องเรียนของครูนักปรัชญา. (ออนไลน์), เข้าถึงได้จาก: <https://thepotential.org/creative-learning/empathy-in-the-classroom/> (2567, 18 มิถุนายน).
- ปัทมา เตชะวัน และณัฐกานต์ ประจัญบาน. (2567). การพัฒนาเครื่องมือวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของครูระดับชั้นพื้นฐานของประเทศไทย. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*. 9(12): 549 - 562.
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2564). การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนิสิตจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์โดยโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม. *วารสารสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์*. 47(1): 75 - 98.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2566). Empathy การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น. (ออนไลน์), เข้าถึงได้จาก: <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th>. (2567, 2 พฤศจิกายน).
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2567). *สถิติข้อมูลนักศึกษา*. (ออนไลน์), เข้าถึงได้จาก: http://acad.vru.ac.th/about_acad/ac_StudentActive.php. (2567, 10 สิงหาคม).
- ลิขิต เหง้ามูล. (2564). *ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (รายงานการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2565). *เข้าใจบริบทของผู้เรียนด้วย Empathy*. (ออนไลน์), เข้าถึงได้จาก: <https://research.eef.or.th/empathy/>. (2567, 10 สิงหาคม).
- อิชยา จินะกาญจน์ และชุลีวัลย์ รักษาภักดี. (2566). การเห็นอกเห็นใจ: ศิลปะแห่งการอยู่ร่วมกัน. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ*. 10(2): 169 - 179.
- Cristobal, E., Flavián, C., & Guinaliu, M. (2007). Perceived e-service quality (PeSQ) Measurement validation and effects on consumer satisfaction and web site loyalty. *Managing service quality: An international journal*. 17(3): 317-340.
- Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. New York: Bantam Books.
- Nunnally, J. C. (1967). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill.

Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H. (1994). **Psychometric theory**. (3rd ed.). New York: McGraw Hill.

Thompson A., R. (2003). **Counseling Techniques: Improving Relationships with Others, Ourselves, Our Families and Our Environment**. (2nd ed). New York: Brunner-Rutledge.